

Liutauras Kraniauskas

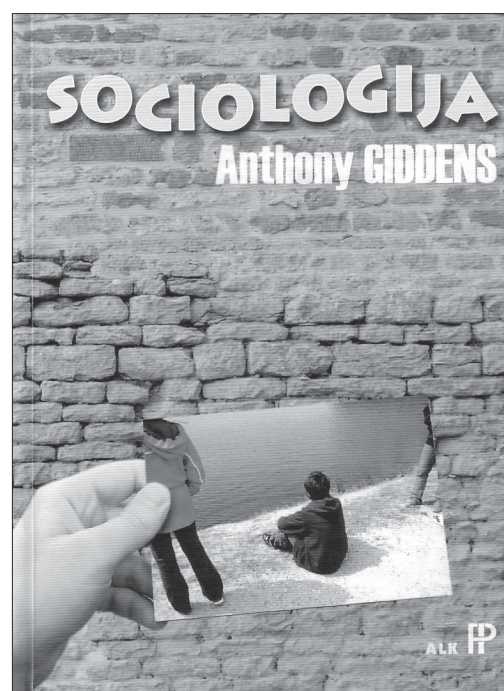
Kita Anthony Giddenso *Sociologijos* pusė

Globalus populiarumas

Tikriausiai daugelis Lietuvos sociologų nuoširdžiai apsidžiaugė pamatę Lietuvos knygynų lentynose žymaus britų sociologo Anthony Giddenso vadovėlį *Sociologija* (ketvirtas leidimas anglų kalba).

Pasaulinis sociologijos bestseleris, išverstas daugiau kaip į 30 pasaulio kalbų, pagaliau ir lietuviškai. Sociologijos vartotojai – dėstytojai ir studentai – gali mėgautis ilgai laukta preke. Knyga, kuri palengvins gyvenimą tiek studijuojantiems šią discipliną, tiek ją dėstantiems: išpūdingas dydis, graži poligrafija, patraukli ir aiški struktūra, trumpi sąvokų apibrėžimai, glaustas naujausios sociologinės minties perteikimas, lengva kalba, metodiniai patarimai dėstytojams (aišku, anglų kalba internete), interaktyvus tinklalapis informacinių technologijų mylėtojams ir pan. Prekinė išvaizda nepriekaištinga. Imk, pirk, skaityk, cituok ir liepk skaityti kitiems... Niekas neabejoja, kad tai tikrai vykęs bandymas lietuvių auditorijai pristatyti verstinį pedagoginį tekstą, skirtą sociologijos įvado studijoms.

Knyga nėra absoliuti naujiena daugeliui Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų bei

studentų. Jau gerą dešimtmetį įvairiausi šio vadovėlio leidimai yra skaitomi, braukomi pieštukais ar žymimi spalvotais markeriais, prikaišiojami geltonų lipnių lapelių. Tekstas atpasakojamas ar perpasakojamas didesnėse ar mažesnėse klausytojų auditorijose, referuojamas metodinėse medžiagose, gal net (kas žino?) ir plagijuojamas Lietuvos sociologų bendruomenėje. Lietuviški sociologiniai tekstai, ypač vadovėliai ar metodiniai pagalbiniai leidiniai studijuojantiems so-

ciologiją, pilni nuorodų į A. Giddenso *Sociologiją* – naujesnį ar senesnį leidimą, išleistą Jungtinėje Karalystėje, Rusijoje ar kur kitur. Studentai universitetuose ir kolegijose masiškai mokinami suprasti visuomenę taip, kaip ją supranta A. Giddensas. Netgi medžiagiškoje bei vizualioje sociologinio diskurso sklaidoje ši knyga turi savitą veidą. Bibliotekose ją lengvai atpažindavai iš meninio vadovėlio apipavidalinimo (labai minimalistinio, bent jau iki ketvirtąjo leidimo originalo kalba) ir gremėzdiško dydžio. Pavyzdžiui, neseniai Vytauto Didžiojo universiteto išleistos knygos *Sociologijos teorijos* (2005) nugarėlę papuošia nuotrauka, vaizduojanti sociologo lentyną, kur žvilgsnį prikausto ne kas kita, kaip A. Giddenso *Sociologija* (antrasis leidimas anglų kalba).

Nesuklysimė pasakydami, kad šis tekstas turi išskirtinį statusą ne tik lietuviškame sociologiniame diskurse. Jis žinomas, atpažįstamas, minimas, cituojamas visame pasaulyje. Kitaip tariant, kaip rinkos produktas jis tikrai sėkmingas ir paklausus tarp sociologinės literatūros vartotojų. Masiškas šio sociologinio teksto vartojimas leidžia į jį žiūrėti kaip į logo arba prekės ženklą, prilygstantį tokiems žinomiems ženklams kaip „Adidas“ bei „Nike“ sportinio inventoriaus rinkoje ar „Goldstar“ – elektrotechnikos. Marketingo specialistų ir reklamine kalba, formuojančių prekės įvaizdį, A. Giddenso *Sociologiją* galima būtų išgirti taip: nuolatos atsinaujinantis, gyvas, žaibiškai reaguojantis į akademines madas ir nebijantis radikaliai keistis. Kitaip sakant, šio sociologinio teksto marketingas yra triuškinantis ir globalus.

Sėkmės analogų atrasti sunku ne tik vietiniu, bet ir globaliu mastu. A. Giddenso *Sociologija* savo populiarumu gali varžytis tik su keliais JAV sociologinio švietimo tekstais. Tai būtų šie vadovėliai: Johno J. Macionio *Sociology* (2005 metais pasirodė jau 11 leidimas), Richardo T. Schaeferio *Sociology* (2004 metais pasirodė devintas leidimas) ir James M. Henslin *Sociology: A Down-to-Earth Approach* (2004 metais pasirodė septintas leidimas). Nori nenori, bet būtina pripažinti JAV sociologijos vadovėlių gamybos technologijų ir globalios rinkodaros pasiekimus. Amerikietiški vadovėliai, kaip ir sociologijos disciplinos pristatymo bei identiteto formavimo modeliai įvadinuose universiteto kursuose, nenustoja dominavę pasaulinėje rinkoje nuo pat sociologijos „aukso amžiaus“ – 1960–1970-ųjų. Didžiojoje Britanijoje su A. Giddenso įvadininiu tekstu iš dalies gali konkuruoti tik populiarius Michaelio Haralambos bei Robino Healdo vadovėlis *Sociology: Themes and Perspectives* (1980 pasirodė pirmas leidimas, o 2004 – šeštas), kuris, beje, irgi parašytas amerikietiška maniera.

Galima drąsiai sakyti, kad globalios alternatyvos amerikietiškam sociologinio ugdymo modeliui, bandančiam formuoti kiek kitokį požiūrį į visuomenę ir jos pažinimą, bent jau iki 1989-ųjų, kada pirmą kartą dienos šviesą išvydo A. Giddenso *Sociologija*, tikrai nebuvo. Aišku, kelis lokalius alternatyvius pavyzdžius galima būtų paminėti. Įdomesniais bandymais galėtų pasirodyti žymaus lenkų sociologo Jano Szczepańskiego (1913–2004) knygą *Elementarne pojęcia socjologii* (1963), formavusi daugelio sociolo-

gų savimone sovietinėje erdvėje, bei žymaus britų marksisto Tomo Bottomore (1920–1992) *Sociology: A Guide to Problems & Literature* (1968). Tačiau šiems tekstams nebuvo lemta išgyventi iki nūdienos – jie buvo lokalūs, kitokie, nelabai atliepiantys masinio vartojimo ir lengvo skaitymo lūkesčių.

Ieškantiems mažiau tradicinio teksto tarp naujesnių ir įdomesnių sociologijos vadovėlių, galinčių sudominti tiek dėstytojus, tiek studentus, verta nurodyti britų sociologijos profesoriaus, žurnalo *International Sociology* steigėjo, Martino Albrow knygelę *Sociology: The Basics* (1999) ir lenkų sociologo, dabartinio Tarptautinės sociologijos asociacijos prezidento, Piotro Sztompkos *Socjologia: analiza społeczeństwa* (2002). Kitų alternatyvų A. Giddensui ar amerikietiskai vadovėlių produkcijai kol kas dar sunku atrasti.

A. Giddenso *Sociologijos* populiarumą iliustruoja ir tai, kad 1998 metais Tarptautinei sociologijos asociacijai paskelbus svarbiausių XX amžiaus sociologijos knygų sąrašą, ši knyga pateko į reikšmingiausių sociologinių tekstų sąrašo šimtuką. Tarp rimtų klasikinių teorinių tekstų šis sociologijos įvadas užėmė 61 vietą. Iš tekstų, kurie dažniausiai rekomenduojami pradedant pirmąją pažintį su sociologija ir kurie beveik visada paminimi įvadinėse paskaitose, A. Giddenso *opus magnum sociologica* aplenkė tik Charleso Wrighto Millso *The Sociological Imagination* (1959) ir Peterio L. Bergerio *Invitation to Sociology: A Humanistic Perspective* (1963). Bet pastaruosius tekstus pavadinti tradiciniais vadovėliais nesiverčia liežuvis.

Tačiau vartojimo ir populiarumo euforijos būsenoje norisi į knygą pažvelgti blai-

viau bei aptarti ją dviem aspektais. Pirmą, kas lėmė tokį globalų knygos populiarumą, ir, antra, kiek šiam vadovėliui lemta prigyti Lietuvoje?

Sėkmės formulė – logo, naujumas ir saugaus vartojimo instrukcija

Bet kurios prekės perkamumą ir populiarumą lemia trys dėmenys. Pirmą, tai prekinio ženklo žinomumas. Vartotojai linkę rinktis tas prekes, kurios yra pažymėtos žinomu prekiniu ženklu arba logo. Šią sėkmės strategiją sumaniai naudoja smulkūs manufaktūrininkai, pelningai pardavinėjantis „Adidas“, „Gucci“ ar „Nike“ ženklais išdabintas klastotos turgavietėse. Antras sėkmės formulės dėmuo yra prekės naujumas. Masinio vartotojo mentalitetas visada imlus naujovėms. Prekės naujumas užtikrina vartotojui savotišką psichologinį pasitenkinimo jausmą, kad vartojant naują prekę arba atnaujintą jos modelį jis neatsilieka nuo gyvenimo tempo, koja kojon žengia su technologiniu progresu, yra pažangios visuomenės priekyje. Trečias prekės patrauklumo garantas yra patogus vartojimas, kurį užtikrina išsami vartojimo instrukcija. Visi klausimai, rūpintys vartotojui, yra surašyti atskiroje knygutėje arba skrajutėje, lydinčioje prekę.

Šie sėkmės formulės elementai akivaizdūs ir A. Giddenso *Sociologijos* atveju.

Logo

Drįsčiau teigti, kad knygos populiarumą nulėmė ne jo turinys, bet autoriaus vardas. Tikrai, kad ne vadovėlis atnešė

A. Giddensui šlovę ir pripažinimą, bet *vice versus* – žinomas vardas pelno vadovėliui laurų vainikus. Tikriausiai niekas nedrįstų ginčyti, kad XX amžiaus pabaigoje A. Giddenso vardas tapo išskirtiniu ir visame pasaulyje atpažįstamu sociologinės produkcijos prekinio ženklu. Viena vertus, A. Giddensas yra labai produktyvus autorius. Beveik kas metus į pasaulį išleidžia po naują knygą. Rašo ne tik akademinei publikai, bet yra žinomais ir dėl savo politinės bei socialinės publicistikos Didžiosios Britanijos savaitraščiuose ar mėnraščiuose. Kitaip sakant, kuo daugiau rašai, tuo labiau esi matomas ir žinomas. Antra, jis siejamas su struktūrizacijos teorijos vardu, suformuluotos XX amžiaus aštuntojo ir devintojo dešimtmečio sankirtoje. Savo teoriniuose tyrinėjimuose Anthony Giddensas bandė derinti bei sintetinti konfliktuojančius *mikro* ir *makro* požiūrius į visuomenę. Šios pastangos susilaukė daugelio sociologų dėmesio – vieni jas giria, kiti – išdeda į šuns dienas. Jis jau pripažintas gyvu sociologijos klasikui. Trečia, Anthony Giddensas yra šiaip žinomas žmogus visuomenėje – žinomos leidyklos *Polity Press* steigėjas, Tonny'o Blairo patarėjas ideologiniais klausimais bei buvęs prestižinės Londono ekonomikos ir politikos mokslų mokyklos (LSE) vadovas.

A. Giddenso populiarumo istorija gana gražiai aprašyta Stewarto Cleggo esė „Kaip tapti žymiu pasaulinio garso britų socialiniu teoretiku?“ (1992). Cleggo teigimu, populiarumo paslaptis yra ne Giddenso teorinės minties naujumas ar originalumas, bet globalus marketingas. Sėkmė aprašoma rinkodaros sąvokomis. Jo nuomone, pasauli-

linį A. Giddenso populiarumą greičiau lėmė jo gebėjimas plačiai stebėti besikeičiantį sociologinį diskursą ir greitai prisitaikyti prie sociologinės teorijos madų. Tai iliustruoja jo tekstai, pilni komentarų įvairiausioms sociologijos tradicijoms bei mokykloms. Beveik visų gyvų sociologijos teoretikų mintys jo rašiniuose yra perpasakotos paprastesne kalba, referuoti žinomiausie empiriniai tyrimai. Kitaip sakant, rašoma ne originaliai, bet populiariai ir suprantamai. Tarp sėkmės garantų Cleggas paminė ir kitą Giddenso savybę – gebėjimą greitai reaguoti ir iš karto atsakyti į bet kokią kritiką, kurią pasakydavo jo kolegos. Beveik visi rinkiniai, skirti struktūrizacijos teorijos aptarimui ir kritikai, yra lydimi šios teorijos autoriaus atsako į komentarus. Tai sukuria kritinio diskurso ir gyvybingumo išpūdį.

Būtina atkreipti dėmesį ir į tą faktą, kad Anthony Giddensas yra vienas iš žymios socialinių mokslų literatūros leidyklos *Polity Press* steigėjų. Būtent ši leidykla nuo jos įsteigimo dienos 1984 metais tapo pagrindiniu kontinentinės Europos socialinės minties skleidėju angliškai šnekančiame pasaulyje. Daugelis prancūzų, vokiečių, italų, ispanų bei kitomis kalbomis pasirodžiusių reikšmingų sociologinių tekstų visame pasaulyje yra skaitomi anglų kalba būtent šios leidyklos dėka. Kaip pažymi mokslo sociologas Steve'as Fulleris, „<...> ši leidykla labiau linkusi publikuoti vertimus ir komentarus, nei originalius ar istorinius tyrimus... *Polity Press* neturi jokio amerikietiško konkurento: Jungtinėse Valstybėse sociologija dažniausiai nėra taip artimai tapatinama su socialine teorija, bet mėgaujasi pakankamai

gyvybinga savų empirinių tyrimų baze, neblaškančia dėmėmis tuo, kas vyksta anapus jos sienų“ (2000; 510). Didžioji dalis paties A. Giddenso knygų irgi išleista šioje leidykloje.

Aptariant A. Giddenso populiarumą negalima užmiršti ir jo viešo kalbėjimo pasauliui – Reith paskaitų ciklo „Pabėgęs pasaulis“, transliuoto per BBC 1999 metais. Iš skirtingų pasaulio geografinių vietovių britų sociologas skaitė paskaitas visam pasauliui. Kiekvienas norintis gali perskaityti, pasiklausyti šių paskaitų arba net gyvai pamatyti A. Giddensą skaitant paskaitą internete. Sociologija populiariai ir dabar dar gali pasiekti milijoninę auditoriją, būk tik prisijungęs prie interneto¹. Steve'o Fullerio požiūriu, šios paskaitos susilaukė akivaizdaus žurnalistų priešiško. Tokią kritišką reakciją sukėlė ne britų intelektualo pasisakymų radikalumas, bet pernelyg savimi patenkinto sociologo išsakytos banalybės (Fuller 2000).

Ne paskutinį vaidmenį formuojant pasaulinę A. Giddenso reputaciją atliko Londono ekonomikos ir politikos mokslų mokyklos (LSE) direktoriaus postas 1997–2003 metais bei jo suartėjimas su Tonny Blairo vyriausybe. Tapdamas viešuoju intelektualu bei visuomenės veikėju Giddensas lyg ir pademonstravo praktinę sociologinės minties pritaikymo galimybę formuojant ne tik atskiros švietimo institucijos, bet ir nacionalinės vyriausybines politikas.

Vardui tapus prekinio ženklu, galime būti tikri, kad viskas, kas susiję su šiuo vardu, vienaip ar kitaip patrauks kažkieno dė-

mesį. Nežinia, ar dėl šios, ar dėl kitos priežasties, Tony'o Blairo vyriausybė 2004 metų birželio 14 dieną suteikė kitam Tony'ui (t.y. Anthony Giddensui) pero titulą. Dabar sociologijoje turime du žymius perus – serą Ralfą Gustavą Dahrendorfą ir serą Anthony Giddensą.

Atsinaujinimas

Giddenso vadovėlio projektas prasidėjo dar 1982 metais, kai pasirodė nedidelė knygelė pavadinimu *Sociologija: trumpas, bet kritiškas įvadas*. Amerikietiškos auditorijos ji buvo priimta gana šaltai. Nežinomas apžvalgininkas žurnale *Contemporary Sociology* ją pristatė lakoniškai ir trumpai:

„Kaip sako pats pavadinimas, knyga iš tikro trumpa, nors, įprasta prasme, yra ir ne įvadas. Ji teigia ir pasitelkia „sociologinę vaizduotę“, kuri vienu metu yra ir istoriška, ir antropologiška, ir kritiška. Skyriai apžvelgia besivaržančias modernios visuomenės interpretacijas, visuomenės klases ir socialinę kaitą, valstybę, miestus, šeimą ir lytį, kapitalizmą ir pasaulio sistemą. Paskutinis skyrius skirtas sociologijai kaip kritinei pastangai. Nėra čia nei „normų“, nei „vertybių“, kaip ir jokių atsiprašymų. Apskritai kalbant, sociologijos įvado kursuose ši knyga gali būti pozityvus priedas, suteikiantis savitą toną ir pasitarnaujantis kaip modernios visuomenės pažinimo gidas.“ (Anonymous 1983; 460).

Tai ir buvo visa recenzija.

Nežinia, kiek ši abejinga reakcija paskatino A. Giddensą vadovautis amerikietiška vadovėlių rašymo maniera – rašyti

¹ http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/events/reith_99/

daug ir apie viską, bet po septynerių metų edukacinės literatūros rinką pasiekė amerikietišką standartą XXL, bent jau savo dydžiu ir svoriu, atitinkantis tekstas. Čia jau rasime ir „socialines normas“, ir „vertybes“, ir visa kita, ko anksčiau pasigedo amerikiečių apžvalgininkai.

Pirmasis milžiniškosios *Sociologijos* leidimas pasirodo 1989 metais, antrasis – 1995, trečiasis – 1998, o ketvirtasis – 2001. Ir visi iš esmės pertvarkyti. 2006 metų rugpjūtį, prieš naujų mokslų metų pradžią, laukiama penktojo, irgi iš pagrindų pakoreguoto leidimo. Leidėjai rūpinasi, kad šis tekstas būtų gyvas ir jaunas. Lyginant pirmąjį ir ketvirtą leidimą pastebi, kaip keičiasi turinys, keičiasi temų pristatymo tvarka, kai kurios temos išnyksta, kai kurios atsiranda, kai kas lieka nepakitę.

Tokia vadovėlio kaita yra būtina, nes kitaip jis pasmerktas greitai tapti tik istoriniu šaltiniu, kuris domintų tik sociologijos istorikus. Vartant vadovėlius, išleistus prieš 15 ar 20 metų, pastebi, kad sociologijos pagrindų studijoms jie nelabai tinka. Tik kelios pastabos apie sociologijos klasikus bei kai kurių kertinių sociologinių sąvokų pristatymai dar gali susilaukti dėmesio, tačiau daugiau nei 50% seno vadovėlio teksto nebetinka šiandienos studijoms. Akivaizdu, kad vadovėliai sensta. 15-20 metų senumo aktualijos dabartiniam dvidešimtmečiui studentui yra sunkiai suprantamos, o spartūs technologiniai ir ideologiniai pokyčiai nušlavė kai kuriuos sociologinės problematikos klausimus į diskurso pakraščius. Vargu, ar dabartinės visuomenės realijas bei kaitos padarinius, kuriuos tuomet pasvars-

tyti pasiryždavo tik mokslinės fantastikos kūrėjai, galima būtų paaiškinti dvidešimties ir daugiau metų senumo sąvokomis. Čia galima pasakyti tik tai, kad rinkdamas įvadinį tekstą sociologijos studijoms, visada ieškok naujausių vadovėlių. Tik tokiu būdu išliksi mokslinės disciplinos madų ir progreso priekyje.

Kaip atsinaujina Giddenso *Sociologija*? Atsakymas paprastas: čia paisoma visų dominuojančių sociologinio kalbėjimo ir mados tendencijų. Pavyzdžiui, jei 1989 metais sociologijoje pastebimi tik pirmieji bandymai kalbėti apie globalizaciją, tai 2001 metais be šios sąvokos neišsiverčia ne tik sociologai, bet ir žurnalistai. Šios mados kaitą iliustruoja ir Giddenso vadovėlio struktūros pokyčiai. Jei pirmame vadovėlio leidime globalizacija aptariama 16 skyriuje, tai ketvirtas *Sociologijos* leidimas skyrių apie globalizaciją iškilingai perkelia į trečią vietą. O penktasis leidimas, kur galima surasti net du skyrius skirtus globalizacijos reiškiniui, globalizacijos tema seka iškart po įvadinio disciplinos pristatymo. Kitais atsinaujinimo ženklas galėtų būti naujųjų sociologijos klasikų bei intelektualų paminėjimas tekste – Judith Butler, Susan Faludi, Ulricho Becko, Manuelio Castellso ir pan., arba moteriško sociologijos sparno išryškėjimas tiek XIX amžiuje, tiek ir XX-tame.

Išties, kai sklaidai A. Giddenso tekstą, kartais susižavi, kaip subtiliai čia pateikiamos visos sociologinės problematikos naujovės. Susidaro įspūdis, kad visa sociologinė literatūra, kuri jam pakliuvo į rankas per paskutinius keturis ar penkis metus, yra referuota. Skaitymo ir referavimo produkty-

vumas bei tempai yra sunkiai įsivaizduojami. Tai iliustruoja ir vadovėlyje pateikiama bibliografija. Pirmojo leidimo bibliografiją sudaro 1176 šaltiniai, o ketvirtojo – 541 tekstas, iš kurių pusė (274 šaltiniai) buvo publikuoti po 1989–ųjų, t.y. po pirmojo vadovėlio pasirodymo. Iš pirmojo vadovėlio leidimo paliktas tik ketvirtadalis bibliografinės medžiagos.

Naujai sutvarkytas tekstas labiau struktūrizuojamas ir techninėmis priemonėmis: kiekviena tema suskaidoma į trumpus poskyrius su savarankiškais pavadinimais, temos pabaigoje pateikiami klausimai savi kontrolei ir temos reziumė (ko nebuvo pirmame leidime), pateikiamos internetinės nuorodos į papildomus informacinius šaltinius. Išvystytų leidybos technologijų dėka galime džiaugtis gausėjančiais vizualiniais vaizdiniais – grafinėmis schemomis, žemėlapiais bei fotonuotraukomis.

Apibendrinant būtų galima pasakyti, kad *Sociologijos* metodiškas atnaujinimas yra lyg brangakmenio šlifavimas, siekiant išgauti kuo tobulesnę jos formą. Kitaip sakant, leidybos industrija reikalauja paisyti tiek pačios disciplinos madų, tiek išprususių vartotojų poreikio bei orientuotis į masinį populiarumą.

Naudojimo instrukcijos

A. Giddenso *Sociologija*, po keturių perrašymų, iš paprastos knygos transformavosi į visą edukacinę sistemą. Dabar vadovėlis organiškai apipintas metodiniais patarimais, papildomais priedeliais ir įvairiausiomis instrukcijomis, kaip geriausiai nau-

doti šią knygą edukacijos procese. Naudojimosi instrukcijos skirtos įvairioms vartotojų grupėms – dėstytojams, studentams, mėgstantiems informacines technologijas, nemėgstantiems daug skaityti, norintiems daugiau susipažinti su sociologija ir pan. Kiekvienas čia ras tai, kas jam tinka ir ko jam reikia.

Dėstytojai, nutarę studentus pamokyti sociologijos pagal A. Giddenso vadovėlį, savo darbui gali gauti papildomą medžiagą: skyrių santraukas, glaustai pristatančias analizuojamos temos esmę ir sąvokas; patarimus, kaip vesti grupinius užsiėmimus su studentais; klausimus ir temas diskusijoms, svarstymams bei rašto darbams; seminarų vedimo planus ir *PowerPoint* skaidrių rinkinius, skirtus auditorijos dėmesio kontrolei.

Šie paskaitų pagalbininkai išties yra parankūs. Jie leidžia organiškai susieti skirtingus mokymo proceso etapus, sutaupo dėstytojams daug laiko, pasiūlo efektyviausius ir produktyviausius darbo metodus. Esu įsitikinęs, kad daug dėstytojų dažnai sprendžia praktinę problemą – kaip vesti seminarus ir kaip į mokymosi procesą aktyviai įtraukti studentus. Todėl instrukcijų buvimas, nurodantis visus žingsnius kaip vesti paskaitą bei seminarą, tampa lyg Dievo palaima. Taip dėstytojas labiausiai priartėja prie pedagoginio idealo – efektyviai perduoti reikiamas žinias ir suformuoti tinkamus įgūdžius.

Studentai šiuo atžvilgiu irgi nelieta nuskrasti. Jiems į rankas įteikiama kita instrukcija, kaip studijuoti sociologiją su A. Giddenso vadovėliu. Pirmiausia, studentai turi galimybę susipažinti su originalių so-

ciologinių tekstų ištraukomis. Kiekvienam vadovėlio skyriui yra parinktos keturios penkios klasikinių tekstų ištraukos arba periodinės publicistikos pavyzdžiai, dažniausiai paimti iš žinomo žurnalo *The Economist*, iliustruojantys sociologinį požiūrį į vieną ar kitą visuomeninį reiškinį. Visi skaitiniai surinkti į kitą didelę knygą – A. Giddens. *Sociology: Introductory Readings* (2001). Taigi sociologijos įvadą studijuojantis studentas aprūpinamas ne viena, bet dviem milžiniškomis ir sunkiomis knygomis. Tačiau abejotina, ar jis sugebės perskaityti jas nuo pradžios iki galo. Antra, kas studentams ypač aktualu, jie gali susipažinti su kontrolės ir vertinimo sistema. Internetiniame knygos tinklalapyje pateikiami testų pavyzdžiai, kurių dėka rekomenduojama patikrinti savo žinias.

Reikia pažymėti, kad toks interaktyvus testas yra labai parankus ne tik studentui, bet ir dėstytojui, bandančiam įtvirtinti sociologijos kaip mokslinės disciplinos autoritetą. Pildant testą tinklalapyje dažnai susidaro įspūdis, kad sociologinės tiesos yra neginčijamos, t.y. jos įgyja mokslinės tiesos atspalvį ontologiniame lygmenyje. Kompiuterizuota testo pildymo forma ir technologinė aplinka pašalina sociologinės abejonės šėšėlį, leidžiantį į teisingą testo atsakymą pažvelgti kaip tik į socialinės tikrovės interpretaciją. Į interpretaciją, kuri yra tik viena iš daugelio galimų ir su kuria, iš esmės, galima nesutikti. Kadangi testus tenka naudoti labai dažnai, labai dažnai tenka susilaukti

ir studentų priekaištų, kad, pažymėdamas studentų atsakymus kaip neteisingus, tu paneigi jų požiūrį į vieną ar kitą reiškinį. Todėl dažnai reikia iš anksto paaiškinti, kad testo metu bus tikrinamos žinios, t.y. duoto teksto ar sąvokų įsisavinimas, o ne studento nuomonė ar interpretacija. Tokiu būdu, testas technologinėje aplinkoje visada paneigia bet kokius priekaištus dėl galimo šališkumo elementariu informacinės visuomenės mitu – kompiuteris niekada neklysta.

Trečia, studentai gauna kiekvieno skyriaus santraukas ir terminų žodynelį. Jiems nebereikia skaityti viso vadovėlio, užtenka pasinaudoti kondensuotu kiekvienos temos konspektu. Temos sąvokos ir problematika apvaloma nuo empirinių pavyzdžių, argumentų, iliustracijų. Visas empirinis pasaulis ir jo margumas išmetamas kaip balastas, o teorinės sąvokos ir terminai tampa abstrakčiomis idėjomis. Iš studento tikimasi ne ko kito, kaip jo gebėjimo paimti šias sąvokas bei teorines schemas ir sėkmingai jas taikyti interpretuojant socialinę aplinką.

Ketvirta, kiekvienas studijuojantis sociologiją gauna be galo daug nuorodų į kitus informacinius šaltinius internete. Pačiai A. Giddenso knygai sukurtas atskiras tinklalapis, kuriame galima atrasti visą papildomą medžiagą ir naudojimosi instrukcijas tiek dėstytojams, tiek studentams². „Imkite mane ir naršykite!“

Naudojimosi instrukcijos nėra unikali Giddenso *Sociologijos* charakteristika. Pedagoginės literatūros rinkodaros specialis-

² A. Giddenso vadovėlio tinklalapio adresas: <http://www.polity.co.uk/giddens/>

tai gan seniai suvokė vadovėlių platinimo mechanizmo niuansus. Aišku, jei vadovėlis yra parankus dėstytojui, t.y. taupo laiką ir palengvina darbo organizavimą užsiėmimų metu, tai šis tekstas būtinai bus pateiktas ir studentams – galutinei tokios literatūros vartotojų grupei. Jau nuo aštuntojo dešimtmečio JAV leistuose sociologijos vadovėliuose rasime įvairiausių metodinių patarimų, originalių tekstų ištraukų skaitiniams, testų pavyzdžių, temų diskusijoms ir t.t. Kai kurių vadovėlių naudojimo instrukcijos išleidžiamos kaip atskiras leidinys, kitų – įkomponuojamos į patį vadovėlio tekstą. Vadovėlio naudojimas reikalauja išskirtinių įgūdžių ir tampa išsamaus mokslinio instruktoriaus dalyku. Mano nuomone, tai yra ypač naudinga pradedantiems dėstytojams, kurie, tikriausiai, atiduos pirmenybę būtent tokiam vadovėliui, o ne kitiems.

Kita vertus, kiekvienas bent kiek populiariesnis sociologijos vadovėlis turi savo tinklalapį, kur pateikiamos visos instrukcijos, metodiniai patarimai dėstytojams ir studentams, nuorodos į kitus resursus, skyrių santraukos, testai, video medžiaga ir t.t.³ Informacinių technologijų amžiuje sociologijos dėstytoju galima tapti labai greitai, tik būk prisijungęs prie interneto. Tai yra labai

patrauklu ir padidina knygos populiarumą bei įsigijimo tikimybę.

P. S. Pastabos interneto mylėtojams

Knygoje galima atrasti 84 internetines nuorodas. Iš jų 26 yra neveiksmingos. Vienos yra pasenusios ir išnykusios iš viso, kai kurios neveikia dėl vadovėlio tekste atsiradusių korektūros klaidų. Pavyzdžiui, vietoj knygoje nurodytos nuorodos į *www.marxist.org* turėtų būti *www.marxists.org* (nuorodoje praleista raidė „s“) arba *www.mod-jour.brown.edu* turėjo būti *www.mod-journ.brown.edu* (praleista raidė „n“). Akiivaizdu, kad šios klaidos naršantiems internetą neleis pasiekti reikiamo puslapio vienu klavišo spustelėjimu.

Neveikiančios arba sulūžusios nuorodos rodo internetinių puslapių laikinumą, pastovias jų modifikacijas ir kaitą. Jie pertvarkomi, perkeliami į kitus serverius ir pan., todėl dėti internetines nuorodas į spausdintą tekstą tikrai neverta. Geriausia tokias nuorodas įtraukti į knygos tinklalapį: čia jas lengviau prižiūrėti, atnaujinti ir pašalinti. Be to, gali ir pats privelti klaidų perrašydamas knygoje esančią nuorodą į internetinės naršyklės paieškos langelį.

³ Populiariausių sociologijos vadovėlių tinklalapiai internete:

Haralambos Mike, Martin Holborn, Robin M. Heald *Sociology: Themes and Perspectives* – <http://www.haralambosholborn.com>

John Macionis *Sociology* – http://wps.prenhall.com/hss_macionis_socCW_11; <http://www.macionis.com/>

Richard T. Schaefer *Sociology* – <http://www.mhhe.com/socscience/sociology/schaefer.html>

James M. Henslin – *Sociology: A Down-to-Earth Approach* http://wps.ablongman.com/ab_henslin_sociology_7

Kita vertus, knygos informacijos sąsajos su internetiniais šaltiniais yra labai aktualios masinio interneto plitimo amžiuje. Kadangi studentai vis dažniau linkę naudotis internetu bei *Google* paieškos sistema, profesionalūs patarimai ir nuorodos į autoritetingus šaltinius yra būtini. Tai leidžia išvengti blaškymosi informaciniame sraute – informacijos šaltinis nurodytas, garantuojamas šio informacijos šaltinio autoritetas, studentai ir dėstytojai apsaugomi nuo atsitiktinių informacinių šiukšlių.

Sėkmės ir nesėkmės galimybės Lietuvoje

Sklaidai A. Giddenso knygą ir suprantu, kad vadovėlio sėkmę užtikrina autoriaus vardas, tapęs prekiniu ženklu bei globaliniu simboliu, ir subtilios pedagoginės literatūros rinkodaros priemonės. Mintiji, jog menkai tikėtina, kad lokalūs vadovėliniai tekstai galėtų su juo konkuruoti ar kelti grėsmę jo sėkmei. Jei jau ir anksčiau jis buvo skaitomas anglų kalba bei formavo sociologinio pažinimo sąvokų ir schemų arsenalą daugelio Lietuvos sociologų galvose, tai kokio poveikio reikia tikėtis jį turint gimtąja kalba? Ar lemta jam būti populiariu studentų auditorijose? O gal jis liks tik dideliu kamščiu bibliotekų lentynose?

Taip klausiu, nes A. Giddenso *Sociologija* nėra pirmas bandymas Lietuvos sociologinio švietimo sistemai pristatyti užsienyje pripažintą ir aprobuotą mokymo priemonę. Galima prisiminti 1992 metus, kada sociologiją studijuojančius studentus pasiekė Leonardo Broomo, Charleso Bonjeano

ir Dorothy Broom *Sociologija: esminiai tekstai ir pavyzdžiai*. Pamenu, kai mano sociologijos studijų VU metu, pirmojo kurso pabaigoje ši knyga buvo mums specialiai atvežta ir išplatinta kaip deficitinė prekė. Tada ją gaubė sakralumo aura ir kiekvienas buvo pasiryžęs atiduoti nemenką pinigų sumą už importinę prekę. Tačiau įspūdis greitai išbluko, o knyga taip ir nebuvo nuoširdžiai perskaityta nuo pradžios iki galo. Sunku pasakyti, kiek šis vadovėlis buvo ir yra skaitomas įvadinuose sociologijos kursuose, bet atvirai galiu prisipažinti, kad jis man nepatiko. Nekokybiškas vertimas, iš teksto dvelkiantis amerikietiškas išdidumas bei istorinio analizės matmens trūkumas neleido nuoširdžiai priimti šio teksto. O dėstant sociologijos įvado paskaitas, studentams pasiūlydavau paskaityti tik vieną šios knygos skyrelį. Pats maloniau sklaidydavau Giddenso pirmąjį leidimą originalo kalba, skaitantiems rusiškai nurodydavau jo rusišką vertimą, konspektuodavau J. Macionio bestsellerį, naudojausi R. Shaeferio patarimais ir visada rekomenduodavau glaustą, bet informatyvų Vytauto Dumbliausko tekstą *Sociologija* (1999).

Kaip gi bus su Giddenso knyga?

Vadovėlis masėms

Vadovėliais visada bandoma kuo plačiau ir suprantamiau supažindinti su atskira disciplina. Čia pristatomos pagrindinės sąvokos, dominuojančios teorijos ir jų autoriai, mąstymo ir pažinimo modeliai bei metodai, kartais – trumpa istorinė disciplinos raida, literatūra tolimesnėms, gilesnėms

studijoms. Tokia jau vadovėlių paskirtis – referuoti, kas svarbaus pasiekta, kaip tai buvo padaryta ir kokią naudą tai gali duoti studijuojantiems šią discipliną. Tai savotiškas žemėlapis, nurodantis, kur guli įrankiai bei jų naudojimo instrukcijos, pavyzdžiai, kaip kažkam sėkmingai pavyko jais pasinaudoti bei kaip jų dėka derėtų pažinti ir įvaldyti aplinką. Sociologijos vadovėliai ne išimtis, o A. Giddenso *Sociologija* yra tai, ko reikia pradžiai. Dėstytojai mobilizuojami efektyviam ir masiškam darbui su studentais. Visas sociologijos dėstytojų arsenalas – pradedant vadovėliu ir baigiant standartizuotais paskaitų planais bei seminarų vedimo metodais – užtikrina, kad po įvadinio sociologijos kurso mes turime standartizuotą masinės edukacijos produktą, t.y. visi studentai supranta sociologiją pagal šabloną. Tie, kas dabartinėje švietimo sistemoje dirba kaip McDonalds greito maisto restorane – didelės masės diplomų išalkusių studentų, standartizuotas ir formalizuotas mokymas pagal studentų pasirinktą meniu, – galės greitai ir efektyviai pateikti sociologiją masiniam vartotojui pagal A. Giddenso receptą.

Išvalgus skaitytojas, vartydamas skirtingus vadovėlinius tekstus, pavyzdžiui, Irenos Luobikienės *Sociologija: 11–12 kl.* (2001) ar VDU išleistą kolektyvinį veikalą *Sociologija: vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams* (2004), gana greitai pastebės, kad A. Giddenso *Sociologijos* kalba yra labai paprasta. Šis tekstas labai lengvai skaitomas. Žymus mokslo sociologijos tyrinėtojas Steve'as Fulleris šią kalbos aiškumo ir paprastumo dovaną sieja su pedagogine patirtimi: „Giddensas visad buvo orientuotas į peda-

gogiką, ar tai būtų įvadinės paskaitos milžiniškomis auditorijoms, kurias jis vis dar veda LSE, ar akademinė leidybos imperija, kurią jis įkūrė – *Polity Press*“ (Fuller 2000; 508). Kitaip sakant, susiduriame su žmogaus gebėjimu glaustai ir aiškiai perpasakoti gana sudėtingus dalykus. Teorinės sąvokos „nusklausminamos“ bei prijauginamos kasdienio suvokimo schemoms. Čia tik galima pantrinti S. Fullerio pastabai apie pedagoginės veiklos poveikį kalbai. Dėstant sociologijos įvadą visada esi priverstas priartėti prie sveiko proto lygmens, turi sugebėti pristatyti sudėtingas teorines sąvokas paprastai, suprantamai ir greitai. Tokioje aplinkoje – dėl laiko trūkumo ir dėl menko auditorijos pasirengimo įvadiniuose kursuose – dažnai negali žengti link išsamesnių ir rimtesnių diskusijų. Bet koks rimtesnis sustojimas ties viena sąvoka, teorija ar interpretacija reiškia nukrypimą nuo kurso programos plano – dėstytojui nebeužteks laiko kitų temų pristatymui. O temų, bent jau numatytų mokymo programose, tikrai gausu.

Dėstant sociologijos kursą dažnai tekdavo išgirsti studentų nusiskundimus, kad 30–40 puslapių kelių sociologijos vadovėlių konspektas, kurį rekomenduodavau ruošiantis egzaminams ir sėkmingai išsiuntinėdavau į jų elektroninio pašto dėžutes, yra labai didelės apimties tekstas skaitymui. Tai dabar nuoroda į A. Giddenso vadovėlį bus svarus kontrargumentas, materialiai ir vizualiai demonstruojantis, kokią informacijos spektrą jie turėtų aprėpti įvadiniam sociologijos kurse.

Todėl Giddenso tekstas kaip *vadovėlis* man patinka.

Labai sveikintinas knygos vertėjų ir redaktorių žingsnis – sociologinių sąvokų žodynėlio pristatymas dviem kalbomis. Šalia lietuviškų sąvokų galima atrasti angliškų atitikmenis. Tai yra labai svarbu, nes dažnai sąvokos iš vienos kalbos verčiamos atsitiktinai, individualiai, neatidžiai, skirtingų autorių verčiamos nevienodai. Galima tikėtis, kad žodynėlio buvimas vadovėlyje iš dalies suvienodins sociologinių sąvokų vartojimą lietuvių kalboje ir tvirčiau formuos tautinį lietuvių sociologų terminijos arsenalą. Tačiau žvelgdamas į vertėjų siūlomą sąvokų sąrašą, ne visur nori su jais sutikti. Labiausiai įtartiniomis sąvokomis pasirodė „*dau-giadarbis – portfolio worker*“, „*demografinė pereiga – demographic transition*“, „*kontrolė – controls*“, „*stebėjimas dalyvaujant – participant observation*“, „*tvari raida – sustainable development*“. Kai kurios šių sąvokų jau turi nusistovėjusią vartoseną, todėl naujadarai skamba gana agresyviai. Pavyzdžiui, „*demografinio perėjimo laikotarpis*“ žodynyje tampa „*demografinė pereiga*“, „*kontrolinis kintamasis – „kontrolė*“, „*įtrauktas stebėjimas – „stebėjimu dalyvaujant*“.

Vadovėlis globalėjančiame pasaulyje

Dėstantys sociologiją, ir ne tik ją, galėjo pastebėti, kad individualiai skaitomi įvadiniai kursai skiriasi nuo kolegų dėstomų kursų. Paskaitų metu pateikiama ne tik informacija. Temos, sąvokos, pavyzdžiai, kuriuos išgirsta studentai, nėra neutralūs. Tai jau yra interpretacija, atskleidžianti individualų dėstytojo požiūrį į visuomenę ir pačią discipliną, jo prielaidas bei pasaulėvaizdį.

A. Giddenso *Sociologijos* kaita labai gražiai atspindi jo kaip socialinio teoretiko raidą, jo kūrybos socialinį kontekstą, perėjimą nuo vieno sociologinių klausimų spektro prie kitos problematikos. Lyginant pirmąjį ir paskutinį vadovėlio tekstą, aiškiai matai minties slinktį nuo struktūrizacijos teorijos prie globalizacijos fenomeno apmąstymų. Skaitydamas pirmąjį leidimą, kiekvienas pastebės, kad A. Giddensas daug dėmesio skyrė sociologijos kaip mokslinio visuomenės pažinimo klausimui. Čia jis labai aiškiai išdėstė pagrindines struktūrizacijos teorijos prielaidas ir sąvokas, metodologinius sociologinės analizės principus, bandančius sociologiją priartinti prie antropologijos ir istorijos, sociologinio supratimo ir sveiko proto santykius, sociologijos kaip mokslinės veiklos statuso pagrindimą ir šio pažinimo naudą, ko vėlesnėse jo vadovėlio versijose randame vis mažiau. Būtent pirmojo leidimo įvadas leidžia aiškiau suvokti A. Giddenso, kaip socialinio teoretiko, sociologinės vaizduotės esmę. Čia jis dar bandė aptarti sociologijos (greičiau sociologų) kaip socialinių reformų šaltinio vaidmenį, tačiau paskutiniame vadovėlio leidinyje šios temos jau nebesvarstomos. Pirmojo leidimo tekstas alsavo savo išskirtinumu bei kritiškumu, kas darė jį unikaliu bendrame sociologijos vadovėlių sraute.

Ketvirtas leidimas labiau primena tradicinę amerikietiško vadovėlio struktūrą. Pirmose pastraipose sakraliai atkartojama Ch. Wrighto Millso sociologinės vaizduotės idėja bei tradiciškai pristatomos trys konkuruojančios paradigmos. Tekstas supanašėja su kitais vadovėliniais tekstais ir praran-

da savitą veidą – teksto forma ir turinys atitinka globalų standartą. Sunku pasakyti, kas nulėmė šį pokytį, kad ir stilistinį, bet galima įtarti ir globalizacijos poveikį.

Kaip jau buvo užsiminta anksčiau, A. Giddenso vadovėlis turėjo savo pirmtaką, visiškai nepanašų į vėlesnius sociologinės literatūros rinkos produktus – *Sociologija: trumpas, bet kritiškas įvadas* (1982). Įvadas visiškai neatitiko dominuojančios sociologinių vadovėlių struktūros, kurių rašymo madą ilgą laiką diktavo amerikietiškos sociologijos produktai. Kiek bežvelgtum į JAV sociologijos vadovėlius, visada pastebėtum atsikartojančią struktūrą – trumpas sociologijos kaip mokslinės disciplinos pristatymas, būtinas struktūrinio–funkcionalizmo, konfliktų teorijos ir simbolinio interakcionizmo paradigmu aptarimas, kurių perspektyvoje apžvelgiami atskiri visuomenės institutai ir socialinės problemos (dažniausiai būdingos JAV); taip pat nemenkas empirinės medžiagos ir statistinių duomenų kiekis apie amerikietišką gyvenimo būdą; kalbant apie kultūrą – nuorodos į primityvias gentines visuomenes (suprantama, medžiaga surinkta amerikiečių antropologų). Sklandant tokią literatūrą vis susidarydavo įspūdis, kad be pažangių Vakarų ir išsamiai juos tiriančios sociologijos, visas kitas pasaulis ar lokalios bendruomenės nenusipelno visuomenės statuso bei taip nublinksta antroje plokštumoje. Gal net geriau būtų likti gentinės bendruomeninio gyvenimo būklėje – primityviu ir įdomiu čiabuviu, kuris savo at-

silikimu įdomus tolyn pažengusiam civilizuotam žmogui.

Bet reikia nuoširdžiai pripažinti, kad, nepaisant ideologinės potekstės ir kritinio požiūrio į JAV sociologiją, amerikietiški vadovėliai sugebėjo mokymosi procesą padaryti ne tokį skausmingą. Šiuo atveju lemiamu veiksmu tampa forma, į kurią supilamas sociologinis turinys. Aiški turinio struktūra (visada atsikartojanti nepriklausomai nuo autorių gausos), tekste išryškintos sąvokos, trumpi apibrėžimai, nuotraukos, grafiniai vaizdai, lentelės, klausimai, skirti geresniam medžiagos įsiminimui, siūlymai kūrybiniam ir kolektyviniam pamąstymui vieną ar kitą situaciją panaudojant tekste pristatytą teorinį aparatą ir pan. Toks vadovėlis tampa savaime suprantamu ir natūralizuotu empirinės tikrovės faktu, o visos alternatyvos tik dirgina kitokiais būdais negalinčią įsivinti informacijos sąmonę.

1982 metais pasirodžius minėtam trumpam, bet kritiškam sociologijos įvadui, kai kurie JAV sociologai sureagavo gana skaudžiai. Esminis klausimas buvo labai paprastas – kodėl nepaisoma žanro, o tiksliau formos?⁴. Taip pat buvo ižėistas ir akademinės disciplinos šovinistinės nuostatos ir disciplinos identiteto savitumo deklaravimas, kad sociologija iš esmės skiriasi tiek nuo istorijos, tiek nuo antropologijos ir būtina saugoti simbolines tvoras.

Aišku, dėl amerikietiško produkcijos dominavimo sureikšminimo mums galėtų paprieštarauti mokslo sociologai. Kaip pa-

⁴ Žr. anksčiau paminėtą citatą iš *Contemporary Sociology*.

stebi Steve'as Fulleris, jei amerikietiška produkcija domisi tik savom problemomis, tai britų sociologinės literatūros industrija „garantuoja, kad sociologija kitų disciplinų atstovų bei kitose šalyse yra matoma britų mokytojų akimis“ (2000; 508). Bet reikia neužmiršti ir tai, kad britų sociologinė perspektyva dažnai nesugeba atsispirti JAV edukacinės sistemos modeliams.

Aptariant amerikietiškos ir britiškos sociologijos santykius, galima stebėti įdomias vienos šalies vadovėlinės produkcijos transformacijas kitoje šalyje. Tikriausiai, milžiniškos britiškos *Sociologijos* sėkmė užgožė mažiau reikšmingesnį įvykį – britų ir amerikiečių sociologijos vadovėlinį hibridą. Pasirodo, kad 2000 metais A. Giddensas kartu su JAV sociologu iš Kalifornijos universiteto, Mitchellu Duneieru, įgyvendina bendro vadovėlio projektą – *Introduction to Sociology*⁵. Kolektyviai paruoštoje knygoje galima rasti daug pavyzdžių bei identiškų teksto pasažų, su kuriais susidurtume skaitydami ir A. Giddenso *Sociologiją*. Kaip pavyzdį galima nurodyti improvizuotą socialinę analizę apie kavą, kurį galima aptinkti abiejų knygų pirmuosiuose puslapiuose. Tačiau tekstai nėra identiški. Esminis šių knygų skirtumas tai, kad *Introduction to Sociology* yra britiškos *Sociologijos* adaptacija JAV rinkai. Kitaip sakant, amerikiečiai su auto-

riaus žinia perrašė ir patobulino A. Giddenso vadovėlį, iliustruodami jį tokiais pavyzdžiais, kurie labiau suprantami amerikietiškos kasdienybės kontekste. Šioje knygoje britiškas atspalvis nutrinnamas, o vartotojas savo rankose laiko savotišką kultūrinės globalizacijos hibridą, globalios ir lokalsios sąveikos produktą. Gali būti, kad pasaulyje pripažintas A. Giddenso vardas sustiprina amerikietiško produkto prestižą ir rinkos vertę.

Aptariant šiuos globalaus suprekinimo arba komodifikacijos atvejus, galima svarstyti ir kitą klausimą. Ar galima būtų A. Giddenso vadovėlį pritaikyti lietuviškos tikrovės pažinimui? Ar įmanoma kalbėti apie A. Giddenso teksto sąsajas su Lietuvos socialiniu gyvenimu? Manau, kad visiems būtų smalsu pažvelgti į, pavyzdžiui, A. Giddenso, A. Matulionio, I. Luobikienės ir A. Valantiejaus bendrą projektą *Sociologijos pagrindai: sulietuvintas leidimas*. Ši idėja tikrai yra verta dėmesio ne tik dėl jos beprotiško nutrūktgalviškumo, bet ir ieškant atsakymų į kitus svarbius klausimus – kodėl lietuviai turi mokytis iš britiško vadovėlio? Ar pažintis su britišką tikrovę įvardinančiomis sąvokomis palengvina lietuviškos tikrovės supratimą? Tikriausiai į šį klausimą galės atsakyti tik naujos sociologų kartos, augančios kartu su A. Giddenso *Sociologija*.

⁵ 2005 metais prie A. Giddenso ir M. Duneiero kompanijos prisijungė dar vienas amerikietis – Richardas P. Appelbaumas.

LITERATŪRA:

- Anonymous. 1983. "Endnote." *Contemporary Sociology* 12 (4):460.
- Albrow, Martin. 1999. *Sociology: the Basics*. London, New York: Routledge.
- Bottomore, Tom. 1968. *Sociology: A Guide to Problems and Literature*. London: Allen and Unwin.
- Broom, Leonard, Charles M. Bonjean, and Dorothy H. Broom. 1992. *Sociologija: esminiai tekstai ir pavyzdžiai*. Kaunas: Litera.
- Clegg, Stewart. 1992. "How to Become an Internationally Famous British Social Theorist." *The Sociological Review* 40 (3):576-598.
- Dumbliauskas, Vytautas. 1999. *Sociologija: mokymo priemonė*. Vilnius: VPU.
- Fuller, Steve. 2000. "A Very Qualified Success, Indeed: The Case of Anthony Giddens and British Sociology." *Canadian Journal of Sociology/Cahiers canadiens de sociologie* 25 (5):507-516.
- Giddens, Anthony, and Mitchell Duneier. 2000. *Introduction to Sociology*. New York – London: W.W.Norton & Comapny Inc.
- Giddens, Anthony. 1982. *Sociology: A Brief but Critical Introduction*. New York: Jovanovich.
- Giddens, Anthony. 2001. *Sociology: Introductory Readings*. Cambridge: Polity.
- Giddens, Anthony. 2005. *Sociologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
- Haralambos, Michael, R.M. Heald, and Martin Holborn. 2004. *Sociology: Themes and Perspectives*. London: Collins Educational.
- Henslin, James M. 2004. *Sociology: A Down-to-Earth Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Leonavičius, Vylius (red.). 2004. *Sociologija: vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams*. Kaunas: VDU leidykla.
- Luobikienė, Irena. 2001. *Sociologija: 11-12 kl.* Vilnius: Rosma.
- Macionis, John J. 2005. *Sociology*. Upper Saddle River (N.J.): Prentice Hall.
- Schaefer, Richard T. 2004. *Sociology*. New York etc.: McGraw-Hill.
- Szczepanski, Jan. 1963. *Elementarne pojęcia socjologii*. Warszawa: PWN.
- Sztompka, Piotr. 2002. *Socjologia : analiza społeczeństwa*. Krakow: Znak.

Sociologijos katedra,
Klaipėdos universitetas,
Minijos 153, Klaipėda.
El. paštas: liutas@klaipeda.lt